

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

*для самостійного вивчення і виконання практичних завдань
з дисципліни*

ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*(для студентів 4 і 5 курсів напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства
денної і заочної форм навчання)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2015

Методичні вказівки для самостійного вивчення і виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» (для студентів 4 і 5 курсів напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства денної і заочної форм навчання) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. : П. Т. Бубенко, І. В. Покуца. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 28 с.

Укладачі: П. Т. Бубенко, І. В. Покуца

Рецензент: О. В. Димченко

*Рекомендовано кафедрою міської і регіональної економіки
протокол № 6 від 24.12.2013 р.*

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Центром економічної діяльності в умовах ринкових економічних відносин є основна ланка економіки – підприємства - незалежно від їх підпорядкування і форм власності, оскільки на цьому рівні створюється необхідна для суспільства продукція, виконуються необхідні послуги.

На підприємствах зосереджені висококваліфіковані кадри, вирішуються питання економного витрачання матеріально-сировинних ресурсів, використання високопродуктивної техніки та технології, розробляється бізнес-план, застосовується маркетинг, здійснюється ефективне управління менеджмент, забезпечується випуск конкурентноздатної продукції. Від діяльності підприємств залежать екологічний стан довкілля і регіональний соціально-економічний розвиток.

Все це вимагає глибоких економічних знань і ефективної організації інноваційної діяльності в умовах підприємства. Ці питання і висвітлюються в дисципліні - **«Економіка і організація інноваційної діяльності»**.

Мета дисципліни — вивчення економічної теорії і практики інноваційної сфери діяльності підприємств та організацій різних форм власності для досягнення ними технологічного і товарного лідерства; вивчення основних засад інноваційної політики і стратегії фірми, організації управління інноваційною діяльністю; визначення найефективніших напрямків оновлення техніко-технологічної бази підприємства та її продукції, з'ясування особливостей організаційних форм забезпечення і методів впровадження результатів інноваційної діяльності; висвітлення систем регулювання і стимулювання інноваційних процесів, обґрунтування організаційно-економічного механізму та оцінка соціально-економічної ефективності результатів наукових досліджень.

Вивчення курсу допоможе студентам орієнтуватися в питаннях інноваційної діяльності підприємств у ринкових економічних умовах, розуміти роль інноваційної політики як засобу підвищення ефективності підприємницької діяльності й виробництва конкурентноздатної продукції; уміти виявляти найефективніші напрямки оновлення техніко-технологічної бази підприємства та її продукції, розробляти інноваційні заходи і управляти інноваційними процесами на своєму підприємстві, в галузі, країні.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Цілі й напрямки інноваційної діяльності підприємства

- 1.1. Сутнісна характеристика інноваційних, процесів і мета курсу «Економіка і організація інноваційної діяльності».
- 1.2. Циклічна концепція розвитку інновацій і поняття інноваційного циклу.
- 1.3. Основні етапи та стадії інноваційного процесу.
- 1.4. Інноваційна діяльність підприємств.
- 1.5. Вплив інноваційних процесів на розвиток виробництва.

Розділ 2. Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування

- 2.1. Загальна характеристика і місце інноваційної політики в загальній стратегії підприємства.
- 2.2. Складові елементи і чинники впливу на формування інноваційної політики.
- 2.3. Недоліки й переваги великих і малих підприємств в розробці й впровадженні тієї чи іншої інноваційної політики.
- 2.4. Прогнозування і планування інноваційної діяльності підприємства.
- 2.5. Економічний аналіз інноваційної діяльності підприємства.

Розділ 3. Менеджмент інновацій

- 3.1. Інноваційна стратегія фірми і менеджмент інновацій їх суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку.
- 3.2. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства.
- 3.3. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій.
- 3.4. Організація і управління інноваційною діяльністю.
- 3.5. Оперативний менеджмент інновацій.

Розділ 4. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції

- 4.1. Техніко-технологічний стан підприємства.
- 4.2. Оціночні показники техніко-технологічного стану підприємства.
- 4.3. Здатність підприємства до технологічних змін.
- 4.4. Оновлення продукції і оцінювання ринкових і виробничих можливостей створення нової продукції. Функціонально-економічне обґрунтування оновлення асортименту продукції.

Розділ 5. Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства

5.1. Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності.

5.2. Венчурний бізнес і нові форми інтеграції науки і виробництва.

5.3. Засоби ефективного впровадження інновацій і формування нових центрів: технопарки, технополіси, фірми-інкубатори, науково-промислові консорціуми, кластери.

Розділ 6. Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства

6.1. Макроекономічне регулювання інноваційної діяльності і державна інноваційна політика.

6.2. Правові аспекти інноваційної діяльності.

6.3. Регулювання і стимулювання інноваційної діяльності на рівні підприємства. Форми і методи її організації.

Розділ 7. Система фінансування інноваційних процесів

7.1. Стратегія фінансування інноваційної діяльності.

7.2. Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності.

7.3. Фінансування та його особливості.

7.4. Інноваційний проект як об'єкт інвестування.

Розділ 8. Особливості ціноутворення на наукомістку і науково-технічну продукцію

8.1. Особливості формування ціни інновацій.

8.2. Розрахунок базової ціни нововведень.

8.3. Вартість ліцензії та методи її розрахунку.

8.4. Моделі цін та інжинірингові послуги

Розділ 9. Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства

9.1. Суть і основні принципи вимірювання ефективності інновацій.

9.2. Критерії та показники ефективності інноваційної діяльності.

9.3. Соціальні результати технологічних змін.

9.4. Шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Інновація, інноваційний процес. Типи інновацій.
2. Яка роль венчурних та експлерентних фірм в інноваційному процесі.
3. Охарактеризуйте типи інноваційних стратегій. Що таке стратегічне планування і які цілі воно переслідує?
4. Економічна ефективність інновацій.
5. Прокоментуйте загальну схему життєвого циклу інновацій.
6. Що таке дисконтування? Як визначити співставленість варіантів того чи іншого виду інноваційного продукту, коли строки його виходу на ринок складають більше року?
7. Види попиту на інноваційну продукцію
8. Назвіть основні напрямки аналізу попиту на інноваційну продукцію.
9. Дайте визначення поняття і охарактеризуйте життєвий цикл виробу.
10. Що таке функціонально-вартісний аналіз, яка його ціль та задачі.
11. У чому сутність методу зведених витрат. У чому різниця понять абсолютного та порівняльного ефекту, абсолютної та порівняльної ефективності.
12. Сутність (коротко) стратегії експлерентів, патентів, віолентів.
13. Що являє собою процес управління інноваційним проектом? Наведіть відмінності такого управління у розробника та у виробника.
14. Які фактори враховуються при аналізі попиту на нововведення? У чому полягає основна формула успіху в інноваційному бізнесі?
15. Що таке мотивація персоналу фірми і як її здійснювати з максимальною ефективністю?
16. Кореспонденція (взаємозв'язок) етапів життєвого циклу інноваційної продукції з учасниками (підприємствами) зайнятими її розробкою і виробництвом.
17. Види попиту на інноваційну продукцію.
18. Фактори попиту на нову продукцію.
19. Що таке “інноваційна економіка”, “підприємницька економіка”? Як відносно цих понять “виглядає” українська економіка.
20. Технічні та технологічні інновації. Відмінність та сутність.
21. Мотивація і контроль—складові успіху фірми.
22. Інноваційна стратегія, сутність, складові.
23. Управління комплексом робіт на основних етапах життєвого циклу інноваційного виробу.
24. Винахід, відкриття, рацпропозиція. Сутність, зміст, відмінність понять.
25. Нововведення, інновація, інноваційний процес. Взаємозв'язок понять.
26. Лінійна та функціональна структура управління. Їх кореспонденція (взаємозв'язок) у процесі інноваційного менеджменту.

27. Охарактеризуйте поняття “творчість” як процес. Відмінності “творчості” від “дослідження”, взаємозв’язок з інноваційним процесом.
28. Що є визначальним при здійсненні ефективної інноваційної політики держави?
29. Для чого необхідно управління процесом підготовки виробництва нової техніки? Що собою являє цей процес?
30. Яку роль в теорії і практиці мотивації інноваційних процесів відіграють “потреби” , “інтереси”, “мотиви”, “стимули”. Коротко охарактеризуйте.
31. Що таке абсолютна та порівняльна ефективність інноваційного проекту.

ПРИКЛАДИ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМ

ТЕМА 1. МЕТА, ЗАДАЧІ І ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ: "ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"

1. Мета і завдання досліджуваного курсу.
2. Сутність науково-технічного прогресу. Основні поняття.
3. Головні напрямки НТП.
4. Сутність інноваційної діяльності.

Необхідність і актуальність даної дисципліни визначається тим, що в сучасному світі при будь-якій суспільній формації розвиток господарства й економічному росту держави завжди базується на прискореному впровадженні в усі сфери суспільної діяльності нової техніки, технології і організації.

Незважаючи на величезні труднощі перехідного періоду від централізованої до ринкової економіки, який переживає наша країна в теперішній час, роль науково-технічного прогресу залишається незмінною.

Економіка і управління НТП мають свою специфіку, що відрізняє їх від економіки виробництва промислових підприємств і фірм, тому вони й виділені в окрему дисципліну.

Де б ми не працювали в майбутньому - на великих підприємствах, чи у невеликих комерційних структурах, - скрізь будемо зустрічатися з різними формами економіки розробки і організації різних науково-технічних новацій. І хоча тепер, під час кризового періоду в цій сфері також спостерігається спад, світовий досвід свідчить, що після економічних депресій починається бурхливий підйом економічного розвитку. При цьому він спирається на кардинальне прискорення НТП у самому широкому розумінні даного терміну. Це винятково цікава, складна й багатогранна сфера людської діяльності. У її ефективному рішенні на перше місце виступає вміння органічно з'єднувати науку і виробництво. Знаходження найкращих організаційних форм об'єднання

зусиль науково-дослідних, проектно-конструкторських і технологічних організацій (іменованих далі загальним поняттям - "наукові" організації) з промисловим виробництвом багато в чому буде визначатися економікою і управлінням науково-технічною діяльністю. При цьому в даній сфері діяльності провідне місце займає інтенсифікація виробництва.

Метою курсу „Економіка і організація інноваційної діяльності” є оволодіння основами управління інноваційними процесами як сучасним підходом до управління науково-технічним прогресом в цілому в усіх сферах промислової, господарської й адміністративної діяльності.

Предметом вивчення є об'єктивні основи економіки взаємодії науки з виробничою і невиробничою сферами діяльності в умовах переходу України до ринкових відносин.

Основними **завданнями курсу** „Економіка і організація інноваційної діяльності” є:

1. Формування у студентів чіткого уявлення про науково-технічний прогрес і основні його прояви в Україні.
2. Формування знань про особливості інноваційної і наукової діяльності, її економічний механізм і управління.
3. Одержання практичних навичок використання засвоєних знань в області управління інноваційною і науковою діяльністю.

Слід зазначити, що сучасний зміст діяльності будь-якого менеджера закордоном і в Україні носить творчий характер. Дана дисципліна покликана розвивати у фахівця ці риси характеру й озброїти його відповідним інструментами управління.

Передусім треба чітко обумовити, що розуміється під "науково-технічним прогресом" і "науково-технічним обслуговуванням" виробничої діяльності.

У загальному вигляді поняття “науково-технічний прогрес” (НТП) охоплює складний і динамічний процес розширення меж досліджень, отримання нових даних про закони і закономірності об'єктивного світу і створення на цій основі нової техніки і технології, удосконалювання існуючих засобів і предметів праці, форм її організації і управління.

Під організацією *науково-технічного обслуговування* промислової і непромислової сфер діяльності розуміється організація роботи наукових установ у тісному економічному зв'язку з інтересами розвитку різних сфер людської діяльності.

Науково-технічне обслуговування має дві головні цілі:

1. Забезпечення прискорення науково-технічного прогресу у всіх сферах виробничої і невиробничої діяльності.
2. Забезпечення підтримки науково-технічного потенціалу виробничої та невиробничої сфери на певному рівні.

Головними напрямками науково-технічного прогресу є:

1. Пошук і освоєння нових видів енергії.
2. Створення і впровадження у виробництво нових, більш досконалих конструктивних матеріалів.

3. Перехід на безвідходні, ресурсозберігаючі технології, що забезпечують повне і комплексне використання сировини, економію трудових, енергетичних та матеріально-технічних ресурсів.

4. Комплексна механізація, автоматизація, комп'ютеризація і електронізація виробництва, включаючи створення систем машин, роботів і управління виробничими процесами.

5. Швидкий розвиток біотехнологій.

6. Реалізація принципів наукового управління на всіх рівнях суспільного виробництва.

Науково-технічний прогрес припускає єдність у системі взаємодії "наука - техніка - виробництво". Наука виступає вихідною позицією інтенсифікації розширеного суспільного виробництва. Тому пошук організаційних шляхів з'єднання науки з виробництвом і невиробничою сферою є стратегічним довгостроковим напрямком економічної політики в країні.

На початку XX століття в США з'явився термін "інновація". Цей термін і цілий напрямок діяльності, що стояв за ним наприкінці 70-х- початку 80-х років одержав нове тлумачення. Інновація сьогодні в загальному виді розуміється як створення нововведень, цінностей всередині організацій та підприємств. Інновація має на увазі створення нових технічних і технологічних ідей, підходів, методів у будь-якій сфері діяльності і повинна бути орієнтована на ринок, а не на продукт.

У даний час розроблена ціла система управління науково-технічною й інноваційною діяльністю. Суть цієї системи полягає в тому, що інноваційна організація представляє групу людей, організованих для постійної і продуктивної роботи задля створення нововведень.

Інноваційні організації мають загальні принципи і характеристики:

1. Завдання, цілі, плани та вимір інноваційної діяльності відрізняються від аналогічних понять у стандартному бізнесі.

2. Інновації мають свою динаміку.

3. Інновації мають свою стратегію.

4. Інноваційна організація структурується інакше, ніж інші організаційні форми промислових і непромислових підприємств.

Таким чином, у розвинутих країнах світу за останні 12-15 років управління інноваціями як дисципліна відокремилась в окрему область знань. В усіх навчальних планах, пов'язаних зі спеціальністю економіста - від економіки сільського господарства до економіки авіабудування - вона тепер досконально вивчається.

ТЕМА 2. НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС - ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1. Сутність інтенсифікації економічного розвитку. Два напрямки.

2. Етапи наукової підготовки інтенсифікації виробництва.

Головним у розвитку економіки України на подальшу перспективу є її перехід на шлях інтенсивного розвитку, неухильне підвищення ефективності суспільного виробництва.

Безумовно, спочатку повинні бути створені передумови для стабілізації економіки країни. Вони мають включати наступні пріоритетні цілі:

- 1). Розвиток паливно-енергетичного комплексу.
- 2). Вирішення задач продовольчої проблеми.
- 3). Всебічна підтримка науки.
- 4). Житлове будівництво і соціальний захист населення.

Насамперед треба розглянути, що таке інтенсифікація? Які її напрямки й етапи розвитку?

Із загальної точки зору під **інтенсифікацією економічного розвитку** слід розуміти одержання найбільшого корисного результату з одиниці виробничих ресурсів. При цьому існують два напрямки інтенсифікації економіки:

- інтенсифікація поточної виробничої діяльності;
- інтенсифікація відтворення.

Перший напрямок характеризується тим, що основний наголос робиться на використанні існуючого потенціалу й одержанні максимальної віддачі від вже створених елементів виробництва: від наявних засобів і предметів праці існуючої робочої сили.

Другий напрямок інтенсифікації полягає в тому, що в ході кожного відтворювального циклу повинні відбуватися заміна застарілих елементів продуктивних сил на більш ефективні. У цьому випадку інтенсифікація виробництва обумовлюється і збігається з науково-технічним прогресом. Фактично обидва ці напрямки існують одночасно і тісно переплітаються між собою, але все-таки треба підкреслити, що головним в інтенсифікації економічного розвитку, його опорою, є науково-технічний прогрес.

У даний час важливим, все більш зростаючим за своїм значенням фактором, стає умова ефективної організації взаємодії науки і виробництва в інтересах всебічної інтенсифікації останнього. Це визначається тим, що наука стає вихідною позицією інтенсифікації.

У загальному вигляді процес впровадження нового наукового знання у виробництво складається з таких п'яти стадій:

1. Наукова підготовка інтенсифікації виробництва.
2. Створення спеціальних чи диверсифікація існуючих підприємств для виготовлення нових засобів і предметів праці.
3. Впровадження нової техніки і технології на основі переозброєння підприємств і будівництва нових.
4. Організація випуску нової продукції цими підприємствами.
5. Широке використання (споживання) виробленої продукції.

Тепер розглянемо, з яких етапів повинна складатися вихідна стадія - "наукова підготовка інтенсифікації".

Аналіз свідчить, що вона містить наступні етапи:

- ФД - фундаментальні дослідження;

- ПД - прикладні дослідження;
- Р- інженерні розробки (конструкторські, технологічні, експериментальні);
- О - освоєння виробництва нової техніки;
- ШП - широке поширення в народному господарстві.

Сучасною проблемою номер один у загальній організації взаємодії науки і виробництва є необхідність скорочення в часі циклу "дослідження - виробництво", який у СНД, за деякими даними, складав у 1991р. 12 років. Однак це питання далеко не просте: по-перше, далеко не кожна теоретична ідея доходить до практичної реалізації, тому що не завжди в цьому є необхідність і можливість.

Так, співвідношення витрат на теоретичні дослідження, прикладні розробки і на практичне впровадження виражається пропорцією: 1: 10 : 100.

Тому з огляду на величезне зростання витрат на стадії впровадження, найважливішим елементом політики науково-технічного прогресу є необхідність проведення попередньої строгої економічної оцінки кожної ідеї, що запропонована наукою. Потрібний ретельний добір найефективніших ідей. Світовий досвід свідчить, що для відшукування найбільш ефективного науково-технічного варіанта треба перебрати і проаналізувати від 100 до 500 наукових ідей. Такий аналіз і відсів варіантів здійснюється на кожному етапі наукової підготовки інтенсифікації того чи іншого науково-технічного інноваційного заходу.

Інструментом, що дозволяє проводити такий відсів варіантів, є техніко-економічний аналіз і техніко-економічні обґрунтування, де одне з провідних місць займають питання визначення економічної ефективності науково-технічних рішень.

Таким чином, ми коротко розглянули теоретичну, глибинну сутність інтенсифікації виробництва і роль науково-технічного обслуговування в її реалізації. Це важливо для кращого розуміння організації та економічного механізму науково-технічного обслуговування виробництва різних галузей господарства України.

ТЕМА 3. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ - НОВИЙ НАПРЯМОК У МЕНЕДЖМЕНТІ

1. Поняття і сутність інноваційної діяльності.
2. Узагальнена модель інноваційного процесу.
3. Стадії інноваційного процесу.

З другої половини ХХ ст. в розвинутих країнах Заходу наука і впровадження її результатів у господарську практику стали визначальними умовами економічного росту і якості життя населення. Громадськість цих країн чітко усвідомила вирішальну роль науки в розвитку економіки. Це стало потужним спонукальним мотивом для урядів і керівництва промислово-

фінансових кіл в активному пошуку шляху встановлення тісних зв'язків між наукою і практикою.

Насамперед слід відзначити, що в 60-х-70-х роках у стратегії розвитку західних корпорацій переважала установка на досягнення близьких, короткострокових фінансових результатів. В основі цієї стратегії лежали маркетинг, кон'юнктурна боротьба, "ринкові ігри". Трохи менше уваги і зусиль приділялося розвитку великого наукового потенціалу, створенню науково-технічного заділу і встановленню гнучких та ефективних взаємозв'язків між науковими і виробничими структурами.

У 80-х роках під впливом значного посилення кон'юнктурної боротьби між США, країнами Західної Європи і Японії положення почало змінюватися. Від підприємств потрібні були нові якості й здатності, серед яких на перше місце вийшла здатність швидко адаптуватися до ситуацій конкурентної боротьби, що змінюються, і оперативно здійснювати інноваційну діяльність.

Як вже раніше говорилося, поняття "нововведення" (інновація) значно ширше поняття "захід науково-технічного прогресу".

У західній і вітчизняній літературі зустрічається багато тлумачень цього поняття. Наприклад: нововведення є перше застосування нового процесу чи продукту: термін "нововведення" використовується для визначення нових і унікальних продуктів, чи процесів або послуг. Головна відмінність і особливість нововведення від традиційного поняття "захід НТП" полягає в його розширеному трактуванні, у впливі на якість і спосіб життя людей.

Що ж розуміється під інноваційним процесом?

Під **інноваційним процесом** розуміється діяльність, що пронизує науково-технічні, виробничі, маркетингові й збутові процеси при виготовленні нової продукції і послуг, і націлена на задоволення конкретних суспільних потреб.

На перший план для забезпечення цього процесу виступили організаційно-управлінські питання. Це торкнулося і науки управління в цілому.

У середині 80-х років спочатку в американському, а потім у західноєвропейському і японському менеджменті виділився новий напрямок (дисципліна) - "управління нововведеннями" (інноваційний менеджмент), що оформилося в управлінську "теорію середнього рангу". Цей напрямок забезпечує керування інноваційним процесом. Головною стороною й особливістю даного процесу є інноваційна здатність.

Під **інноваційною здатністю** розуміється структурна характеристика організації суспільного і господарського життя в країні чи в окремій корпорації до швидкого сприйняття виробництва і поширення нової продукції і послуг. Слід відмітити, що інноваційна здатність відрізняється від звичайного розуміння НТП як одержання певної кількості новітніх технологій і продуктів.

Це ілюструється наступним прикладом. Індія має досить високий рівень розвитку науки, але має низьку інноваційну здатність. У той же час ряд країн, що стали в деяких галузях лідерами технологічних процесів (Японія, Тайвань. Південна Корея), не маючи відповідної наукової бази, спираються на науково-технічний потенціал інших країн, володіючи високою інноваційною здатністю.

Використання у фірмах і корпораціях того чи іншого варіанта організації інноваційного процесу і керування ним залежить від трьох факторів: стану сфери господарської системи, що здійснює нововведення (тип ринку, суспільна психологія та ін.); стану внутрішнього середовища даної господарської системи (фінансові й матеріальні ресурси, застосування технології, та ін.); специфіки самого науково-технічного інноваційного процесу як об'єкта управління. Дослідження показали, що є якісні відмінності інноваційного і стабільного (рутинного) процесів, що визначає і різні системи управління цими процесами.

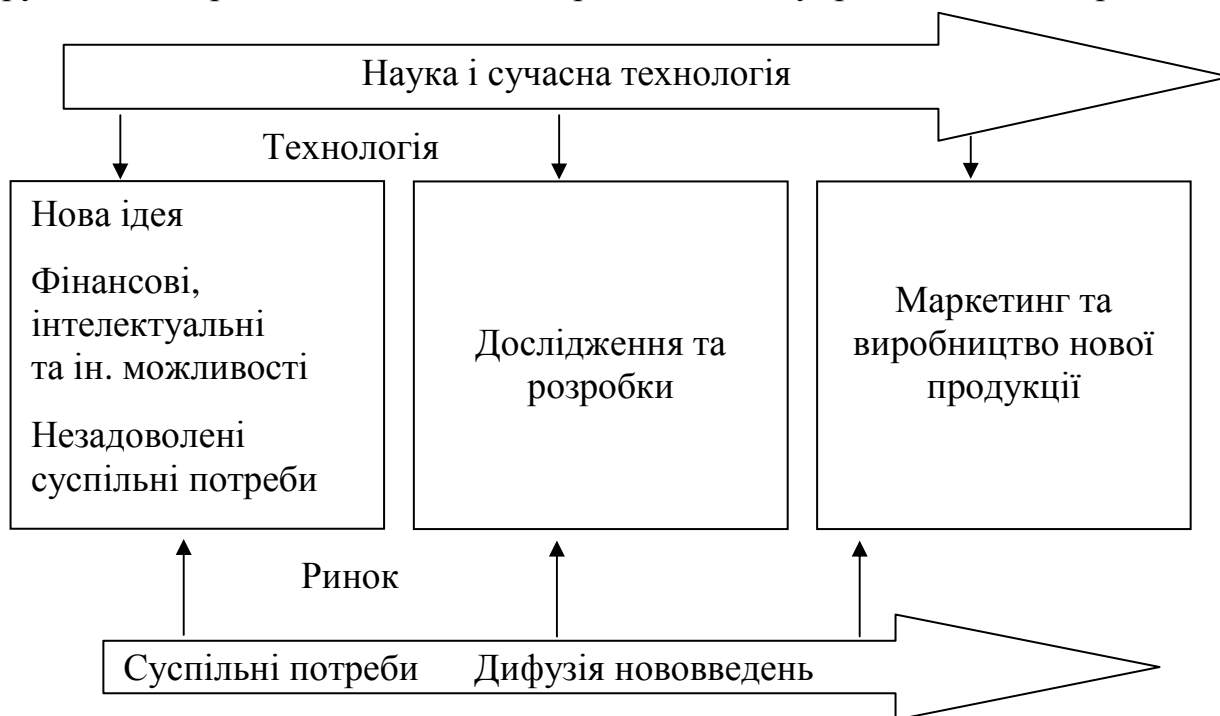

Рисунок 1 – Узагальнена інноваційна модель

У цілому узагальнена логічна модель інноваційного процесу на основі різних підходів може бути представлена на рисунку 1. У ній насамперед проглядаються дві стратегічні лінії: розвиток суспільних потреб і розвиток науки і техніки. Обидва, ці дещо відособлені один від одного, напрямки тісно взаємодіють між собою через три укрупнених блоки:

1. Розробка концептуального рішення (з урахуванням незадоволених потреб ринку, нових ідей, й фінансових і інших можливостей, що забезпечують реалізацію).
2. Розробка технічного рішення (на основі проведення досліджень, технічних розробок і експериментів).
3. Впровадження нової продукції на ринку (на основі проведення маркетингових досліджень ринку й організації виробництва нової продукції в необхідних масштабах).

Для організації управління складним інноваційним процесом потрібно проведення так званої структуризації цього процесу, тобто його розбивка на визначені складові частини.

В цілому схема структуризації звичайно формулюється в наступному вигляді: дослідження - розробка - виробництво - маркетинг - продаж. Більш докладно вона представляється наступним чином, більш придатним для практичної роботи: фундаментальні дослідження - прикладні дослідження - розробка - вивчення ринку - конструювання - ринкове планування – виробництво промислового зразка - ринкові випробування - комерційне виробництво - збут нової продукції.

Структуризація інноваційного процесу за стадіями представлена на рисунку 2.

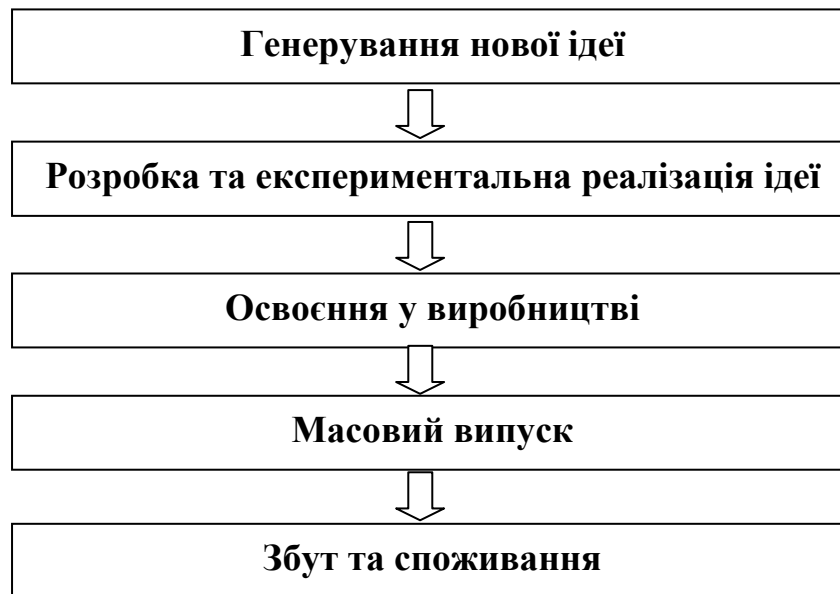

Рисунок 2 – Стадії інноваційного процесу

Основне завдання управління інноваційним процесом - забезпечити розробку й ефективний збут нової продукції чи послуг в умовах невизначеності й конкуренції на ринку.

ТЕМА 4. НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

1. Класифікація нововведень. Розходження інноваційного і стабільного процесів.
2. Фактори, що сприяють інноваційної діяльності.
3. Основні функції управління науково-технічною й інноваційною діяльністю.

Нововведення мають загальні риси й у той же час відмінності. У західній науці і практиці, здійснюються спроби класифікувати нововведення за різними ознаками. Це має важливе значення для розробки методів управління і їх особливостей для тих чи інших нововведень. У таблиці 1 наведена найбільш

розповсюджена в США і Західній Європі класифікація нововведень.

Слід відмітити, що традиційні теорії менеджменту орієнтовані в основному на керування в умовах стабільності виробничої бази, масового виробництва, номенклатури продукції, що склалася та ін.

Сучасні економічні умови конкурентної боротьби на світовому ринку потребують підвищення рівня зусиль для забезпечення ефективної організації й інтенсифікації інноваційної діяльності. При цьому треба по можливості враховувати те, що будь-який виробничий процес за своїм змістом може бути стабільним (рутинним) чи інноваційним. Це завжди треба враховувати при розробці системи інноваційного управління тим чи іншим процесом.

Таблиця 1 – Класифікація нововведень у США і Західній Європі

	Ознака класифікації	Види нововведень
1	Ступінь радикальності (новизна, оригінальність та ін.)	1. Радикальні (піонерні, базові) 2. Ординарні (нові технічні рішення та розробки) 3. Вдосконалення існуючої технології (модернізація)
2	Характер впровадження	1. Продукт 2. Процес
3	Стимул для появи	1. Викликані розвитком науки та техніки 2. Викликані потребами виробництва 3. Викликані потребами ринку
4	Роль у відтворювальному процесі	1. Споживацькі 2. Інвестиційні
5	Значення нововведення	1. Для виробництва та споживача 2. Для суспільства в цілому 3. Для локального ринку

Чим характеризуються ці види процесів?

Стабільний (рутинний) процес характеризуються: стабільністю в часі, задоволенням сформованих суспільних потреб переважно за допомогою вибору оптимального варіанта, безперервністю самого процесу, відносно низьким ризиком.

Інноваційний процес характеризується: прагненням задовольнити нові суспільні потреби; невизначеністю шляхів досягнення мети; високим ризиком, дискретністю процесу та ін.

У таблиці 2 наведені основні розходження інноваційного і стабільного процесів виробничої і невиробничої діяльності.

Таблиця 2 – Основні розходження інноваційного і стабільного процесів

Показники процесу	Інноваційний процес	Стабільний процес
Головна кінцева ціль	Забезпечення нової суспільної потреби	Забезпечення суспільної потреби, що вже склалася
Ризик при реалізації	Високий	Низький
Тип процесу	Дискретний	Безперервний
Можливості управління процесом	Низький	Високий
Можливості розвитку системи	Перехід на новий більш прогресивний рівень	Збереження існуючого рівня розвитку
Взаємодія з інтересами учасників процесу	Вступає у протиріччя	Базується на них
Характерні форми організації процесу	Гнучкі системи, що мають слабку структурування	Жорсткі, що базуються на нормативному регламенті

Слід мати на увазі, що інноваційний процес виробництва нового продукції і нових технологій згодом, у міру стабілізації виробництва, поступово трансформується в рутинний (стабільний) процес.

Наступним етапом при організації будь-якого інноваційного процесу є аналіз факторів, що перешкоджають чи сприяють інноваційної діяльності (див. табл. 3).

Таблиця 3 – Фактори розвитку інновацій

Групи факторів	Фактори, що перешкоджають діяльності	Фактори, що допомагають діяльності
Техніко-економічні	Нестача засобів фінансування, слабка матеріальна та наукова база, домінування інтересів поточного виробництва	Наявність достатніх фінансових та матеріально-технічних ресурсів, науково-технічного потенціалу, економічне стимулювання інноваційної діяльності
Юридичні	Заборони патентно-ліцензійного, податкового та антимонопольного законодавства	Законодавчі заходи, що стимулюють інноваційну діяльність: пільги на прибуток, ПДВ, та ін.
Соціально-психологічні	Перешкоди, що можуть з'являтися у вигляді наслідків: від перебудови існуючих форм та способів організації, зміни статусу робітників, невизначеності ситуацій, та ін.	Суспільне визнання, матеріальне та моральне заохочення, можливість кар'єрного росту, творчої діяльності та ін.

Вивчаючи вказані фактори, американські дослідники дійшли висновку, що поки ще неможливо побудувати деяку уніфіковану єдину систему управління інноваціями. На підставі знань чи здорового глузду в кожному окремому випадку повинна будуватися своя система, що відповідає конкретній ситуації і процесу.

При розробці проектів систем інноваційного управління важливо визначитися з їхніми функціями. У загальнометодологічному плані ці функції, з одного боку, мають загальний характер (незалежно від планів виробництва і систем управління), з іншого - залежать від конкретних типів систем.

У першому випадку в загальному плані будь-яка система управління інноваційним процесом може містити в собі наступні функції:

- прогнозування;
- планування;
- облік;
- контроль;
- регулювання;
- аналіз;
- організація.

В іншому випадку, набір конкретних функцій залежатиме від того, яку систему управління ми обираємо - механістичну чи органічну (американська термінологія).

ТЕМА 5. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ І ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НОВОВВЕДЕНЬ

1. Особливості ієрархічної й органічної систем інноваційного управління.
2. Кібернетичний і синергитичний підходи до управління.
3. Форми організації інноваційних процесів (адміністративно-господарська, цільова й ініціативна).
4. Класифікація наукових і інноваційних організацій.

При проектуванні інноваційних процесів необхідно враховувати закономірності застосування до них різних систем управління виробничо-господарською і науково-технічною діяльністю.

В західній літературі системи управління прийнято класифікувати на дві: ієрархічну (механічну) і органічну.

Механічна (ієрархічна) являє собою систему управління, що забезпечує чітке функціонування стабільних виробничих і наукових систем.

Ієрархічна система (іноді її називають бюрократичною, командною) має наступні властивості своєї організації:

1. Ґрунтується на формальному поділі праці.
2. Використовує переважно свої штати і матеріально-технічну базу.
3. Головну мету (чи цілі) ділить на приватні завдання, що можуть виконуватися незалежно від загальних завдань.
4. Задачі формуються жорстко в термінах кінцевої мети.
5. Організація будується за ієрархічним принципом, головними є вертикальні потоки інформації.
6. Найбільш важлива інформація і контроль концентруються ближче до вершини організаційної ієрархії.

7. Виконання основних видів робіт менше залежить від особистих якостей працівників.

Дана організаційна система управління була основою, немовби ідеалом раціоналістичної школи американського менеджменту. Однак значний ріст зацікавленості суб'єктів господарської діяльності (фірм, корпорації, наукових організацій) у нововведеннях виявив, що дана бюрократична система не відповідала вимогам інноваційних процесів.

З'явилася так звана **органічна система управління**.

Її особливості і властивості полягають у наступному.

1. Відсутній твердий розподіл цілей і завдань - відбувається їхній постійний перерозподіл.

2. У даній організації починають переважати горизонтальні інформаційні зв'язки і комунікації.

3. Рішення і управління приватними завданнями може здійснюватися в будь-якій ланці організації.

4. Регламентація робіт низька - ставка робиться на кваліфікацію та ініціативу виконавців.

Головним тут є розвиток особистих якостей працівників.

У приведеній класифікації для кожної з зазначених форм можуть бути застосовані так називані кібернетичний і синергетичний підходи до керування.

Кібернетичний підхід базується на вірі в досягнення заздалегідь поставленої мети шляхом конкретного управлінського впливу на керовану систему (принцип "чорної шухляди").

Синергетичний підхід враховує імовірнісний характер соціально-економічних процесів, що розглядаються не тільки з позицій зовнішньої організації системи, але, головним чином, з позицій властивості самоорганізації "чорної шухляди". Прихильники цієї системи схильні вважати, що вона краще забезпечує здійснення нововведень.

Практика і дослідження свідчать, що ієрархічна система керування забезпечує тільки деяку частину інноваційного процесу.

Загальна картина наступна. На першому етапі інноваційного процесу доцільно застосовувати органічну систему управління. В міру просування інноваційного процесу до завершення і збільшення використовуваних економічних ресурсів більш ефективною стає застосування ієрархічної системи управління.

З різноманіття форм і їхніх сполучень організації нововведень у світовій практиці розвинутих країн можна виділити три основні форми:

- адміністративно - господарську;
- цільову;
- ініціативну.

Адміністративно-господарська форма ґрунтується на стабільних цілях і стратегіях на стійкій виробничо-технологічній базі. Вона придатна для планомірного й еволюційного використання науково-технічного потенціалу. Ця форма організації використовується у великих науково-технічних центрах і

наукових підрозділах великих корпорацій.

Цільова форма організації інновацій застосовується у випадках різких змін вимог з боку зовнішнього середовища; вона пристосована до досягнення мінливих цілей, що вимагають швидких змін у виробництві і технології.

Ця форма забезпечує технологічні прориви, коли потрібно поєднувати великі економічні резерви. Вона реалізується в промисловості через різні види між організаційної кооперації.

Ініціативна форма організації інноваційної діяльності орієнтована на максимальне використання людського потенціалу, що діє в умовах невизначеності науково-технічного середовища.

Слід зазначити, що на Заході в промисловості, зокрема, у великих корпораціях США переважають адміністративно-господарські форми організації з ієрархічною системою управління.

Для реалізації великих проектів, де існує наукова новизна (наприклад створення нового типу літака) застосовуються цільові форми організації інноваційних процесів. Тут можна виділити два види організації: програмно-цільову і кооперативно-цільову.

Перша, програмно-цільова орієнтована на задану кінцеву мету програми. Створюється орган управління програмою, що будується на економічних відносинах (договорах, контрактах) між учасниками її виконання. Організація при досягненні мети припиняє своє існування.

Кооперативно-цільова форма організації передбачає створення силами зацікавлених організацій нового підприємства, що здійснює визначені етапи інноваційного процесу переважно самотужки. При досягненні поставленої мети організація або розформовується, або трансформується в іншу сферу діяльності.

При організації керування в науково-технічній сфері й інноваційній діяльності варто мати на увазі сформовану класифікацію наукових організацій в Україні, діяльність яких у тій чи іншій мірі має інноваційний характер. Вона наступна:

НДО - науково-дослідні організації. Вони можуть бути галузевими й академічними.

ЦКБ - центральні конструкторські бюро.

ДПІ - державні проектні інститути.

ТБ - технологічні бюро.

КБ - конструкторські бюро.

НЦ - наукові центри (галузеві і при інститутах).

НДС – науково-дослідні сектори при вищих навчальних закладах

Технополіси – об'єднання технопарків та інноваційних центрів у конкретному місті та ін.

ОСНОВНІ ПРИКЛАДИ ЗАДАЧ ДО САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ

Задача 1. У виробництво впроваджується новий агрегат для упакування тари, економічні результати від реалізації якого за роками наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Роки	Доходи, грн.	Витрати, грн.	Коефіцієнт дисконтування 10 %
1	15000	10000	0,9091
2	15800	11000	0,8264
3	16900	14000	0,7513
4	18750	18000	0,683
5	26000	18900	0,6209
6	25000	26000	0,5645

Завдання

1. Розрахуйте економічний ефект від використання нового агрегату з урахуванням чинника часу.
2. Обґрунтуйте можливі джерела залучення коштів для купівлі нового обладнання.

Задача 2. Проектний інститут розробляє новий технологічний процес потокової лінії з переробки сировини.

Освоєння нового технологічного процесу дасть змогу щорічно переробляти 2000т сировини та виробляти 100 тис. одиниць продукції за ціною 5 грн. за одиницю. Собівартість продукції 3 грн. за одиницю.

Супутні капіталовкладення становлять 10 000 грн. Термін експлуатації потокової лінії 5 років.

Завдання. Обчисліть економічний ефект від використання нової технології.

Задача 3. Інноваційний проект, що реалізується на державному підприємстві характеризується такими параметрами: обсяг інвестицій у проект становить 1200 тис. грн. (на перший рік припадає 1000 тис. грн., на другий – 200 тис. грн.). Грошові потоки, починаючи з другого року реалізації проекту становитимуть, відповідно, 200, 800, 1000, 1000, 1100 тис. грн. Дисконтна ставка – 20 %.

Завдання. Визначить чистий приведений доход за проектом, індекс рентабельності інноваційного проекту та термін окупності інвестицій.

Задача 4. Ви є начальником відділу інформаційно-комп'ютерного забезпечення комунального підприємства водопостачання. Стан комп'ютерного забезпечення підприємства характеризується такими показниками (табл. 1).

Таблиця 1 – Комп'ютерне забезпечення

Показник	Значення показника
Кількість персональних комп'ютерів	50
Кількість персональних комп'ютерів, об'єднаних у локальну мережу	15
Кількість персональних комп'ютерів, інтегрованих у муніципальну інформаційну мережу	6
Чисельність персоналу з обслуговування комп'ютерної техніки, осіб	5

Відповідно до нормативів для якісного обслуговування споживачів у житлово-комунальній сфері один персональний комп'ютер повинен припадати на 5000 мешканців. Для довідки: населення міста на 1 січня 2013р. становило 1200 тис. осіб.

Завдання

1. Проаналізуйте стан комп'ютерного забезпечення функціонування комунального підприємства. Зробіть висновок про його відповідність існуючим потребам міста та вимогам інноваційного розвитку житлово-комунальної сфери.

2. Обґрунтуйте можливі шляхи зміцнення комп'ютерно-інформаційної бази.

Задача 5. Інвестор для реалізації інноваційного проекту отримав кредит у банку в сумі 450 млн.грн, строком на 4 роки під 18% річних (складні відсотки).

Завдання. Визначити суму погашення боргу в кінці строку, виплати по відсотках.

- а) якщо для нарахування використовуються метод складних відсотків.
- б) якщо для нарахування використовується метод простих відсотків.
- в) який варіант нарахування більш вигідний для інвестора, чому?

Задача 6. Інвестор отримав кредит у банку в сумі 600 млн.грн, строком на півроку року під 40% річних (прості відсотки).

Завдання. Визначити суму погашення боргу в кінці строку, виплати по відсотках.

- а) якщо для нарахування використовуються метод складних відсотків.
- б) якщо для нарахування використовується метод простих відсотків.
- в) який варіант нарахування більш вигідний для інвестора, чому?

Задача 7. Фірма придбала в банку вексель, за яким через 2 роки повинна отримати 45 млн. грн (номінальна вартість векселя). В момент придбання ціна векселя становила 90 млн. грн.

Завдання. Визначити дохідність цієї угоди, тобто розмір % ставки.

Задача 8. Для впровадження у виробництво розглядаються три інноваційні вироби (табл.1)

Таблиця 1 – Інвестиції та очікуваний дохід за виробами

№	Інвестиції (I), млн. грн.	Очікуваний дохід, млн.грн.
1	475,4	680,3
2	682,3	860,7
3	1150,5	1320,8

Завдання. Визначити, який з цих виробів найбільш рентабельний, зробити висновок.

Задача 9. Для впровадження у виробництво розглядаються чотири інноваційні вироби (табл. 1)

Таблиця 1 – Інвестиції та очікуваний дохід за виробами

№	Інвестиції (I), млн. грн.	Очікуваний дохід, млн.грн.
1	5000	4500
2	6000	5500
3	7000	6500
4	8000	7500

Завдання. Визначити індекс доходності по кожному виробу, рентабельність інвестицій у %, зробити висновок.

Задача 10. У виробництво пропонується впровадити нову лінію для виробництва продукції, очікувані економічні результати від експлуатації якої за роками наведено в таблиці

Роки	Доходи, грн.	Витрати, грн.	Коефіцієнт дисконтування, 10 %
1	50000	60000	0,9091
2	60000	55000	0,8264
3	70000	50000	0,7513
4	85000	80000	0,683
5	60000	70000	0,6209

Завдання

1. Розрахуйте чисту теперішню вартість проекту, індекс рентабельності.
2. Обґрунтуйте можливі джерела залучення коштів для купівлі нового обладнання.

Задача 11. У механічному цеху машинобудівного заводу при переході на новий технологічний процес змінні витрати зменшуються з 9 до 7 грн./од. Водночас умовно-постійні витрати зростають з 120 000 до 130 000 грн. Ціна одиниці продукції становить 20 грн.

Завдання. Визначити майбутню та минулу критичну величину річного випуску деталей (обсяг беззбитковості) та його відносне зростання.

Задача 12. Для реалізації інноваційного проекту були залучені наступні фінансові джерела (табл.)

Назва	Відносна частка, %	Нарахування % на рік
Довгострокові кредити	50	15
Цінні папери	30	12
Держбюджетні кошти	20	-
	100	-

Завдання. Визначити ціну авансованого капіталу та його рентабельність.

Задача 13. На підприємстві було здійснено перехід на нову інноваційну технологію, вартість впровадження якої становить 400 тис. грн. Вона дозволить знизити змінні витрати на одиницю продукції на 20%. Постійні витрати підприємства до переходу на нову технологію становили 1200 тис. грн., змінні витрати 120 грн/од., ціна продукції залишиться незмінною на рівні 250 грн.

Завдання. Визначити майбутню та минулу критичну величину випуску продукції підприємства, її абсолютну та відносну зміну.

Задача 14. Внаслідок удосконалення планування робочих місць на ділянці трудомісткість продукції зменшилась, що дало змогу зменшити суму заробітної плати основних робітників з розрахунку на 100 одиниць продукції на 4 грн. Економія заробітної плати становить 70% всієї суми зниження собівартості.

Виробнича програма ділянки на рік — 500 тис. шт. виробів. Додаткові одноразові витрати на перепланування робочих місць — 1900 грн.

Завдання. Визначити умовно-річну економію і річний економічний ефект від інновації.

Задача 15. Розрахувати річний економічний ефект від створення і впровадження автоматизованих поточних ліній для виробництва продукції. Вихідні дані: річний обсяг випуску продукції після впровадження – 67 тис. шт.; собівартість одиниці продукції до впровадження – 25 грн.; собівартість одиниці продукції після впровадження – 24 грн.; приведені витрати на одиницю продукції до впровадження – 105 грн./; тривалість циклу розробка-впровадження поточної лінії – 5 років; капітальні витрати на розробку лінії та її освоєння – 1200 тис. грн., нормативний коефіцієнт економічної ефективності для даного підприємства – 0,15.

Задача 16. Передбачено модернізацію виробу для підвищення його надійності. Провести її можна за двома варіантами. За першим збільшується собівартість виробу за рахунок підвищення витрат на комплектуючі, які будуть придбані на стороні, за другим — за рахунок підвищення витрат на матеріали. Підвищення витрат на матеріали становитиме 28%, на комплектуючі – 20% базового варіанта. Частка витрат на комплектуючі в структурі собівартості базового виробу – 25%, на матеріали – 10%. Середньорічні витрати на експлуатацію базового виробу – 28% його ціни, для першого варіанта

модернізації – 15%, для другого – 20%. Ціна базового виробу – 4,2 тис. грн. Прогнозний рівень рентабельності – 20%.

Завдання. Визначити раціональний варіант модернізації.

Задача 17. На підприємстві було здійснено перехід на нову інноваційну технологію, вартість впровадження якої становить 800 тис. у.о. Вона дозволить знизити змінні витрати на одиницю продукції на 10%. Постійні витрати підприємства до переходу на нову технологію становили 1500 тис. у.о., змінні витрати 190 у.о./од., ціна продукції залишиться незмінною на рівні 280 у.о., керівництво підприємства очікує отримувати прибуток на рівні 950 тис.у.о.

Завдання. Визначити необхідний обсяг виробництва продукції на підприємстві для отримання очікуваного прибутку.

Задача 18. Для реалізації інноваційного винаходу були залучені наступні фінансові джерела (табл.)

Джерела	Відносна частка, %	Нарахування % на рік
Довгострокові кредити	60	13
Цінні папери	30	15
Держбюджетні кошти	10	-
	100	-

Завдання. Визначити ціну авансованого капіталу та його рентабельність.

Задача 19. Компанія, що виготовляє інноваційний товар, розглядає наступні варіанти його випуску залежно від існуючого попиту на нього (див. табл.). Визначити оптимальний варіант виробництва, пояснити ваш варіант вибору.

Ціна одиниці, грн.	Обсяг випуску, шт.	Змінні витрати, грн./шт	Постійні витрати, грн.
250	800	100	100000
230	1000	95	100000
210	1200	90	100000
200	1500	80	100000
200	1600	70	100000
190	1700	65	100000

Задача 20. Компанія, що виготовляє інноваційний товар, розглядає наступні варіанти його випуску залежно від існуючого попиту на нього (див. табл.).

Ціна одиниці, грн.	Обсяг випуску, шт.	Змінні витрати, грн./шт	Постійні витрати, грн.
1500	1000	900	300000
1200	1200	800	300000
1100	1300	700	300000
1000	1350	600	300000
900	1400	500	300000
850	1450	450	300000

Завдання. Визначити оптимальний варіант виробництва, пояснити ваш варіант вибору.

ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

(студент обирає відповідну тему за своїм номером у журналі обліку успішності)

1. Сутнісна характеристика інноваційних процесів .
2. Циклічна концепція розвитку інновацій і поняття інноваційного циклу.
3. Основні етапи та стадії інноваційного процесу.
4. Інноваційна діяльність підприємств.
5. Вплив інноваційних процесів на розвиток виробництва.
6. Інноваційна політика підприємства і методичні принципи її формування
7. Загальна характеристика і місце інноваційної політики в загальній стратегії підприємства.
8. Складові елементи і чинники впливу на формування інноваційної політики.
9. Недоліки й переваги великих і малих підприємств в розробці й впровадженні тієї чи іншої інноваційної політики.
10. Прогнозування і планування інноваційної діяльності підприємства.
11. Економічний аналіз інноваційної діяльності підприємства.
12. Менеджмент інновацій
13. Інноваційна стратегія фірми і менеджмент інновацій їх суть і взаємозв'язок з загальною стратегією розвитку.
14. Етапи розробки інноваційної стратегії і оцінка ефективних можливостей підприємства.
15. Вибір стратегічних програм і проектів, процес впровадження інноваційних стратегій.
16. Організація і управління інноваційною діяльністю.
17. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства та його продукції
18. Техніко-технологічний стан підприємства.
19. Оціночні показники техніко-технологічного стану підприємства.
20. Здатність підприємства до технологічних змін.
21. Оновлення продукції і оцінювання ринкових і виробничих можливостей створення нової продукції.
22. Організаційні форми забезпечення і впровадження результатів інноваційної діяльності підприємства.
23. Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності.
24. Венчурний бізнес і нові форми інтеграції науки і виробництва.
25. Засоби ефективного впровадження інновацій і формування нових центрів: технопарки, технополіси, фірми-інкубатори, науково-промислові консорціуми, кластери.
26. Система регулювання і стимулювання інноваційної діяльності підприємства
27. Макроекономічне регулювання інноваційної діяльності і державна інноваційна політика.
28. Правові аспекти інноваційної діяльності.
29. Регулювання і стимулювання інноваційної діяльності на рівні підприємства.
30. Система фінансування інноваційних процесів

31. Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності.
32. Інноваційний проект як об'єкт інвестування.
33. Суть і основні принципи вимірювання ефективності інновацій.
34. Критерії та показники ефективності інноваційної діяльності.
35. Соціальні результати технологічних змін.
36. Шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

«Відмінно» - виставляється за наступних умов:

1. Творчий підхід до засвоювання матеріалу, повнота і правильність виконання завдання.
2. Вміння застосовувати різні принципи й методи в конкретних ситуаціях.
3. Глибокий аналіз фактів та подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень.
4. Чітке, послідовне викладання відповіді на папері.
5. Вміння пов'язати теорію і практику.

«Добре» - виставляється за наступних умов:

1. Мають місце деякі непринципові помилки несуттєвого характеру при викладанні відповідей з повним знанням програмного матеріалу.
2. Переважання логічних підходів перед творчими у відповідях на питання.
3. Не завжди правильне прогнозування подій від прийнятих рішень.
4. Вміння пов'язати теорію з практикою.

«Задовільно» - виставляється за наступних умов:

1. Репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу.
2. Недостатня повнота викладання матеріалу, але при обов'язковому виконанні (можливо з несуттєвими помилками) тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач (третє питання).
3. Неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладанні матеріалу.
4. Нечітке викладання матеріалу на папері, порушення логічної послідовності при викладанні матеріалу.
5. Утруднення при практичному втіленні прийнятих рішень.

«Незадовільно» - виставляється за наступних умов:

1. Відсутність знань з більшої частини матеріалу, погане засвоєння принципових положень курсу.
2. Наявність грубих, принципових помилок при практичному виконанні отриманих завдань.
3. Невиконання або виконання з великими помилками тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач (третє питання).
4. Неграмотне і неправильне викладання відповідей на папері.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – Київ : Видавничий центр “Академія”, 2005. – 400 с. **(Шифр у бібліотеці ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 65.9(2)я7/Й-75)**
2. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч.посібник. – Київ : Вища школа., 2002. – 254 с. **(Шифр у бібліотеці ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 65.9(2)я7/С-66)**
3. Інвестиційний менеджмент / Гриньова В.М., Колода В.О., Лепейко Т.І., Великий Ю.М. / Під заг. редакцією д. е. н., проф. В. М. Гриньової В.М. – Харків: ”Інжек”, 2004. – 368 с. **(Шифр у бібліотеці ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 65.9(2)я7/І58)**
4. Інноваційна стратегія українських реформ /А.С. Гальчинський, В.П. Семіноженко. – Київ : Знання України, 2002. – 336 с. **(Шифр у бібліотеці ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 65.9(4Укр)/І-66)**
5. Державне регулювання інноваційного розвитку України / Гаман М. В. – Київ, 2005. – 388с.
6. Економіка та організація інноваційної діяльності / Павленко І.А. – Київ, 2004. – 204с.
7. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка і організація інноваційної діяльності» (для студентів 4 курсу напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства денної і заочної форми навчання). Бубенко П.Т., Покуца І.В. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 45 с.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Зміст дисципліни.....	4
Контрольні питання для оцінки якості засвоєння дисципліни.....	6
Приклади самостійного вивчення тем.....	7
Тема 1. Мета, задачі і зміст дисципліни: "економіка і організація інноваційної діяльності"	7
Тема 2. Науково-технічний прогрес – основа економічного розвитку.....	9
Тема 3. Управління інноваціями – новий напрямок у менеджменті.....	11
Тема 4. Науково-технічний інноваційний процес як об'єкт управління.....	14
Тема 5. Система управління і форми організації нововведень.....	17
Основні приклади задач до самостійного вирішення.....	20
Теми для рефератів з дисципліни.....	25
Критерії оцінки для визначення якості засвоєння дисципліни.....	26
Список джерел.....	27

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійного вивчення і виконання практичних завдань з дисципліни

ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*(для студентів 4 і 5 курсів напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства
денної і заочної форм навчання)*

Укладачі: **БУБЕНКО** Павло Трохимович,
ПОКУЦА Ілля Володимирович

За авторською редакцією

Відповідальний за випуск *Н. В. Водка*

Комп'ютерне верстання *Є. Г. Панова*

План 2013, поз. 268 М

Підп. до друку 14.01.2014 р.

Друк на різнографі

Зам. №

Формат 60*84/16

Ум. друк. арк. 1,4

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК 4705 від 28.03.2014 р.